

13 Ιουνίου 2015

Στα όρια της θείας αλήθειας

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο λόγος μας εξ αρχής είναι περί μετανοίας. Η προσευχή της μετάνοιας και τα φλογερά δάκρυα που προέρχονται απ' αυτήν επαναφέρουν τη θεία χάρη που απομακρύνθηκε, με την οποία προκαλείται η κάθαρση. «Αν ισχυριστούμε πως είμαστε αναμάρτητοι, εξαπατούμε τον εαυτό μας και δεν λέμε την αλήθεια»(Α΄ Ιω.

1, 8). Τονίζουμε λοιπόν τη μετάνοια αντί κάθε άλλης ενασχολήσεως με τη συνείδηση του αμαρτωλού εαυτού μας, διότι τότε είμαστε στα όρια της θείας αλήθειας. Όσο βαθύτερα αισθανόμαστε την αμαρτία μας ως πληγή του θανάτου, τόσο πληρέστερα προσπίπτουμε στον Θεό με την πενθική προσευχή. Αυτή η προσευχή, μερικές φορές μας αποδεσμεύει από τα δεσμά του χώρου και του χρόνου, ώστε να αισθανόμαστε διαφορετικό τον εαυτό μας. Στην κατάσταση αυτή ο νους φωτίζεται και εισέρχεται στη σφαίρα των θείων θεωριών, άλλοτε εν είδει θεωρίας και άλλοτε πληροφορούμενος τα μυστήρια της θείας δημιουργίας, τους τρόπους της πανσωστικής προνοίας, με την οποίαν η συνεκτική δύναμη του Θεού Λόγου συντηρεί τα πάντα και τα κρατεί σε ισορροπία. «Πόσο μεγαλειώδη είναι τα έργα σου Κύριε. Όλα τα δημιούργησες με σοφία.»(Ψαλμ. 103, 24). Μυστήρια μυστηρίων! Δεν προηγείται η ύλη ή κάποιος άλλος όρος και λόγος, αλλά ο Θεός Λόγος παράγει τα πάντα όπως θέλει.

«Ο δε Παράκλητος, το Πνεύμα το Άγιον, που θα στείλει ο Πατέρας στο όνομά μου, εκείνος θα σας διδάξει τα πάντα»(Ιω. 14, 26). Να σκεπτόμαστε όπως αυτός, να αγαπούμε όπως αυτός, γιατί αυτό είναι το νόημα της ευαγγελικής κλήσεως. Αυτό μαρτυρούν όλοι οι Απόστολοι και οι θεοφόροι Πατέρες σε όλες τις γενεές. «Αν με αγαπάτε, θα τηρήσετε τις εντολές μου. Κι εγώ θα παρακαλέσω τον Πατέρα να σας δώσει άλλον Παράκλητο, το Πνεύμα της Αλήθειας, ώστε να είναι για πάντα μαζί σας. Το Πνεύμα αυτό δεν μπορεί να το δεχτεί ο κόσμος, γιατί ούτε το διακρίνει ούτε το γνωρίζει· εσείς το γνωρίζετε, γιατί μένει κοντά σας και θα υπάρχει μέσα σας. Δεν θα σας αφήσω μόνους και ορφανούς· θα ξανάρθω κοντά σας. Σε λίγο ο κόσμος δεν θα με βλέπει πια, εσείς όμως θα με βλέπετε, γιατί εγώ θα εξακολουθώ να ζω· το ίδιο κι εσείς θα ζείτε. Όταν έλθει εκείνη η μέρα, θα το καταλάβετε ότι εγώ είμαι αχώριστος από τον Πατέρα, κι εσείς από μένα, κι εγώ από σας. Εκείνος που κρατάει τις εντολές μου και τις εκτελεί, αυτός με αγαπά· κι αυτός που με αγαπά θ' αγαπηθεί από τον Πατέρα μου, κι εγώ θα τον αγαπήσω και θα του φανερώσω τον εαυτό μου»(Ιω. 14, 15-21). «Όποιος με αγαπά θα τηρήσει το λόγο μου. Κι ο Πατέρας μου θα τον αγαπήσει, και θα έρθουμε σ' αυτόν και θα κατοικήσουμε μαζί του. Αυτός που δεν με αγαπά δεν ακολουθεί τα λόγια μου. Τα λόγια όμως που ακούτε δεν προέρχονται από μένα, αλλά από τον Πατέρα που μ' έστειλε. Αυτά σας δίδαξα όλον αυτό τον καιρό που βρίσκομαι κοντά σας. Αλλά το Πνεύμα το Άγιο, ο Παράκλητος, που θα στείλει ο Πατέρας στο όνομά μου, εκείνος θα σας διδάξει τα πάντα και θα φέρει στη μνήμη σας όλα όσα σας έχω πει»(Ιω. 14, 23-26). Η υπόμνηση αυτής της ευαγγελικής περικοπής είναι παρήγορη και ενθαρρυντική. Εδώ φανερώνεται ο τρόπος της αποκτήσεως ολόκληρης αυτής της ευλογίας, με την οποίαν μεταμορφώνεται ο άνθρωπος «με την ενέργεια του Κυρίου, που είναι το Πνεύμα»(Β' Κορ. 3. 18). Και «όπως τώρα είμαστε όμοιοι με τον άνθρωπο που πλάστηκε από τη γη, αργότερα θα μοιάσουμε μ' αυτόν που ήλθε από

τον ουρανό»(Α΄ Κορ. 15, 49). Γνωρίζουμε επίσης το Πνεύμα το Άγιον και από την παράδοση της Εκκλησίας μέσω των Πατέρων μας από τις ενέργειες της χάριτος, ή οποία ενεργεί μέσα μας, όταν ευρισκόμαστε σε κατάσταση μετανοίας. Όταν πραγματοποιηθεί η ενοίκηση του Θεού στον άνθρωπο, τί άλλο είναι αυτό παρά το πλήρωμα της θεώσεως, η οποία αποτελεί το κέντρο της προσδοκίας μας; Να και η συμφωνία του Παύλου· «Κι εμείς δεν λάβαμε το πνεύμα του κόσμου, αλλά το Πνεύμα που στέλλει ο Θεός, για να μπορούμε να μάθουμε όσα ετοίμασε ο Θεός για χάρη μας... Τις σκέψεις του Κυρίου ποιός κατάλαβε για να του γίνει σύμβουλος; Εμείς όμως οι πνευματικοί έχουμε το νου και τις σκέψεις του Χριστού»(Α΄ Κορ. 2, 12,16). Εφαρμόζοντας τις θείες εντολές αποκτούμε ένα είδος συγγένειας με τον ίδιο τον Δημιουργό και αυτός μας αποκαλύπτεται «όπως πραγματικά είναι»(Α΄ Ιω. 3, 2). Όταν η τήρηση των θείων εντολών, η οποία εκφράζει το θείο θέλημα, γίνεται ο μοναδικός σκοπός του είναι μας και «η ζωή νικήσει τον θάνατο»(Β΄ Κορ. 5, 4) μας μεταδίδει τη γνώση του Θεού. «Ξέρουμε πως ο Υιός του Θεού ήλθε και μας έδωσε την πνευματική δύναμη για να γνωρίσουμε τον αληθινό Θεό»(Α΄ Ιω. 5, 20). Η παράβαση της εντολής προκάλεσε την πτώση, η οποία είναι ο χωρισμός του ανθρώπου από τον Θεό και όλων όσα έχουν σχέση με αυτόν. Ο Θεός δέχθηκε την μετάνοια και την επιστροφή και υποταγή μας στο θείο του θέλημα, αφού αποκατέστησε τις σχέσεις μας προς τη δική του αγάπη και αγιότητα. Η πλέον αποδεκτή μορφή της μετανοίας είναι κατά τους Πατέρες τα θερμά δάκρυα, τα οποία αναβλύζουν από τον πόνο της καρδιάς, που αισθάνεται την αποκρουστική ενοχή και προδοσία της πατρικής του Θεού αγάπης. Εάν δεν αλλοιωθούν τα δάκρυα αυτά από την οίηση και την αμέλεια, θα μεταβληθούν σε πνευματικά και ανώδυνα με τη βοήθεια της χάριτος, όπως και τα άνθη διαδέχονται οι καρποί. Η αίσθηση του ότι «άλλος χρόνος δεν θα υπάρχει»(Αποκ. 1ο, 6), καρπός και αυτή της μνήμης του θανάτου, παρατείνει την αγωνία μας για τη συμφιλίωση με τον Θεό, από φόβο μήπως προλάβει το τέλος, πριν ο Κύριος ακούσει την κραυγή μας και αποστείλει το έλεός του. Μετά τα δάκρυα της μετανοίας ακολουθεί κατά υπερφυσικό τρόπο η αίσθηση της αγάπης του Θεού, ο οποίος δεν εξαρτάται από σκέψεις ή συλλογισμούς ή από κάποια εξωτερική επίνοια, αλλά έρχεται ως φυσική κατάσταση της ευρέσεως όσων χάθηκαν των, ή καλλίτερα ως επιστροφή του περιπλανώμενου στο σπίτι του. Τότε ξυπνά και η πραγματική συμπάθεια προς τον πλησίον, ο δε άνθρωπος αισθάνεται τον ξένο πόνο ως δικό του και θέλει να κλαίει για όλους και επιθυμεί να συγκεντρωθεί, αν είναι δυνατόν, σ' αυτόν ο πανανθρώπινος πόνος και να γίνουν καλά όλοι όσοι υποφέρουν.

Αυτό το φαινόμενο το οποίον περιγράφω είναι κάπως παράξενο εις όσους το ακούουν. Ο Κύριος είπε: «θα γνωρίσετε την αλήθεια, και η αλήθεια θα σας ελευθερώσει»(Ιω. 8, 32). Στην κατάσταση αυτή μεσολαβεί ακριβώς η «αυτοαλήθεια», ο Θεός, όχι ως επιστημονική ή φιλοσοφική αλήθεια, αλλά ως

υπερβαίνουσα ασυγκρίτως κάθε εγκεφαλικό διαλογισμό. Δεν είναι αφηρημένη διανόηση ή μαθηματική εξίσωση αλλά «ΠΡΟΣΩΠΟΝ». Είναι ο Ων, ο απ' αρχής, ο άναρχος Θεός, ο οποίος αποκαλύφθηκε με το «εγώ είμαι». Είναι ο Πατέρας, ο Υιός και το Πνεύμα το Άγιο. Η κτιστή διάνοια είναι αδύνατο να συλλάβει με τα σύμβολα και τις παραστάσεις της το πραγματικό, το ασύλληπτο στην ουσία του «ΕΙΝΑΙ» του Θεού. Πιστεύουμε και ζούμε ως απόλυτη αλήθεια την μακαρία Τριάδα των θείων προσώπων. Και όπως ο Θεός είναι ΤΡΙΑΣ και ταυτοχρόνως ΜΟΝΑΣ, Τριάδα προσώπων «σε μια Θεότητα» έτσι και ο άνθρωπος στην οριστική του ολοκλήρωση, οφείλει να γίνει ένας άνθρωπος σε πλήθος υποστάσεων. Να μη ζει για τον εαυτό του. «Οφείλουμε και εμείς να προσφέρουμε τη ζωή μας για χάρη των αδελφών μας»(Α' Ιω. 3, 16). Και «δεν πρέπει να επιδιώκει ό,τι βολεύει τον ίδιο, αλλά ό,τι βοηθά τον άλλο»(Α' Κορ. 10, 24), «και να σηκώνεις το φορτίο του άλλου»(βλ. Γαλ. 6, 2). Κατά τον ίδιο τρόπο και η Αγία Τριάδα, ο Θεός της αγάπης, δεν απομονώνεται στον εαυτό της, αλλά ζει μέσα σ' αυτούς που αγαπά. «Κανείς δεν έχει μεγαλύτερη αγάπη από εκείνον που θυσιάζει τη ζωή του για χάρη των φίλων του»(Ιω. 15,13). Ο Ιησούς μας «έδειξε την αγάπη του στο μέγιστο βαθμό σ' αυτούς που μέσα σ' αυτόν τον κόσμο του ανήκαν»(Ιω. 13, 1). Διδάσκοντας δε τον πρακτικό τρόπο της «κενώσεως», τον οποίον έχει μέσα της η αγάπη, λέγει· «ο πιο σπουδαίος από σας να είναι υπηρέτης σας. Γιατί όποιος υψώσει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί και όποιος ταπεινώσει τον εαυτό του θα υψωθεί»(Ματ. 23, 11-12). Άραγε ποιό είναι το νόημα εδώ; Η «κένωση», η οποία χαρακτηρίζει γενικά την θεία αγάπη, απαιτείται και από εμάς. Η ολοκληρωμένη από τον άνθρωπο μετάνοια παίρνει τη θέση της κενώσεως, εφ' όσον για την αγάπη του Θεού φθάνει αυτός που μετανοεί στον έσχατο βαθμό της ταπεινώσεως και του εξευτελισμού του και αυτό το θεωρεί χαρά διότι μετέχει στην κένωση του Θεού Λόγου, ο οποίος για τη δική μας σωτηρία «άδειασε τον εαυτό του» γενόμενος άνθρωπος χωρίς αμαρτία και με τα παθήματά του μας ελευθέρωσε από τη φθορά και το θάνατο και μας εισήγαγε στην αιώνια βασιλεία του. Αυτός ο Θεός, στην αιωνία του θεοπρεπή μεγαλοσύνη είναι η πραγματική και απόλυτη αλήθεια. Είναι η αλήθεια, την οποίαν αναζητούμε. Για να την επιτύχουμε πρέπει να έλθει μέσα μας ο ίδιος και να ενωθούμε υπαρκτικά με αυτόν. Αυτό όμως δεν γίνεται με εξωτερικό εξαναγκασμό, ούτε μόνο από τη θεία προσφορά, αλλά και με τη δική μας αποδοχή. Ως κτίσμα ο άνθρωπος δεν μπορεί μόνος του να φθάσει την αλήθεια, διότι αυτό είναι καθαρά δώρο του Δημιουργού στον άνθρωπο χωρίς εξαναγκασμό και παραβίαση της ελευθερίας του. Είναι λοιπόν αναγκαία η συμφωνία και συνεργασία των δύο θελήσεων, του Θεού και του ανθρώπου. Την θέληση στον άνθρωπο να επιθυμεί το αγαθό όπως και ο Θεός, για να συμπράξουν και οι δύο παράγοντες, πάλιν ο Θεός τη χαρίζει στους δεκτικούς θελήσεως, εφ' όσον «κάθε καλή προσφορά και κάθε τέλειο δώρο έρχεται από ψηλά,

από το Δημιουργό των ουρανίων σωμάτων»(Ιακ. 1,17).

Μας προτρέπει πάλιν ο Κύριός μας λέγοντας «να επιζητείτε πρώτα απ' όλα τη βασιλεία του Θεού και την επικράτηση της δικαιοσύνης δηλ. του θελήματός του»(Ματ. 6, 33). Αυτό σημαίνει την πριν απ' όλα εκζήτηση της επιγνώσεως της αλήθειας και στη συνέχεια την εξάσκηση των καθηκόντων. Η εκζήτηση της δικαιοσύνης του Θεού δεν είναι άλλη, παρά αυτή την οποίαν δηλώνει ο Προφήτης και Βασιλέας Δαβίδ. «Για να τηρώ τις εντολές σου, που έδωσες με τα ίδια σου τα χείλη, εγώ βάδισα το δύσκολο δρόμο της αρετής»(Ψαλμ. 16, 4)· Και να ποιος είναι ο δύσκολος δρόμος. «Μέσα στον κόσμο θα υποφέρετε»(Ιω. 16, 33) Και μόνοι μας διαπιστώνουμε από την πατερική μας παράδοση ότι «όλοι όσοι θέλουν να ζήσουν με ευσέβεια, σύμφωνα με το θέλημα του Ιησού Χριστού, θα αντιμετωπίσουν διωγμούς»(Β' Τιμ. 3, 12). Εάν ομολογούμε τον Χριστό ως γνήσιο «χαρακτήρα του Πατρός», και άρα Θεόν και αυτοαλήθεια, οφείλουμε να τον ακολουθήσουμε, οπότε καταλήγουμε στο σκληρό δίλημμα, το οποίον ο ίδιος λέγει· «Αν κάποιος έρχεται κοντά μου και δεν απαρνιέται τον πατέρα του και τη μητέρα του, τη γυναίκα και τα παιδιά του, τους αδελφούς και τις αδελφές του, ακόμη και την ίδια του τη ζωή, δεν μπορεί να είναι μαθητής μου. Όποιος δε σηκώνει το σταυρό του και δεν με ακολουθεί, δεν μπορεί να είναι μαθητής μου... και ο καθένας από σας που δεν απαρνιέται τα πάντα, δεν μπορεί να είναι μαθητής μου»(Λουκ. 14. 26- 27, 33). Ερμηνεύοντας ο Κύριος πως ενεργεί η φύση της ομολογίας, προβάλλει το παράδειγμα της γυναίκας που γεννά. «Όταν η γυναίκα πρόκειται να γεννήσει, υποφέρει πολύ, γιατί ήρθε η ώρα των πόνων της· όταν όμως γεννήσει το παιδί, ξεχνάει πια τους πόνους, από τη χαρά της που έφερε έναν άνθρωπο στον κόσμο. Κι εσείς, λοιπόν, τώρα λυπόσαστε· αλλά θα σας δω και πάλι και θα χαρεί η καρδιά σας, και τη χαρά σας κανείς δεν θα μπορέσει να σας την αφαιρέσει» (Ιω. 16, 21-22). Σε όσους υπομένουν μέχρι τέλους, σύμφωνα με το θείο ορισμό του Κυρίου, προσφέρεται αισθητά η θεία χάρις, όπως ο μισθός στους εργαζόμενους, και σ' αυτήν την πληροφορία της θείας χάριτος, η οποία ονομάζεται από τους Πατέρες μας «πείρα θείας αντιλήψεως» δικαίως «τη χαρά τους κανείς δεν θα μπορέσει να την αφαιρέσει»(βλ. Ιω. 16, 22).

Οι άγιοι Πατέρες αποκαλούν την όχι περιστασιακή αλλά μόνιμη παρουσία της χάριτος σε όλη την ύπαρξη του ανθρώπου «αίσθησιν εν Θεώ». Όταν συμβεί αυτό ειδικά σ' αυτούς που προσεκτικά μετανοούν, αποκαλύπτεται στο νου τους και το νόημα του σταυρού, της περιεκτικής φιλοπονίας, της πραγματικής αυταπαρνήσεως. Τότε κατανοούν το ότι «όλοι όσοι θέλουν να ζήσουν με ευσέβεια, σύμφωνα με το θέλημα του Ιησού Χριστού, θα αντιμετωπίσουν διωγμούς»(Β' Τιμ. 3, 12)· Συνειδητοποιούν το «να αγαπάτε τους εχθρούς σας, να δίνετε ευχές σ' αυτούς που σας δίνουν κατάρεις, ευεργετείτε αυτούς που σας μισούν, και προσεύχεσθε γι'

αυτούς που σας κακομεταχειρίζονται και σας καταδιώκουν»(Ματ. 5, 44). Αυτή η ομολογιακή μορφή του χριστιανισμού φαίνεται σκληρή στους αμήνους στο πραγματικό φρόνημα του σταυρού. Και εδώ ίσως είναι ο κύριος λόγος για τον οποίον πολλοί «απομακρύνονται και δεν ακολουθούν πια τον Ιησού»(βλ. Ιω. 6, 66). «Σκληρά είναι αυτά τα λόγια· ποιός μπορεί να τα ακούει;»(Ιω. 6, 60).

Μέχρι να περάσει ο άνθρωπος το πρώτο στάδιο της εισαγωγικής πίστεως, από την οποία μεταβαίνει στη λεγόμενη «πρακτική», του φαίνονται ακατανόητα τα λόγια και οι εντολές της υπερφυσικής αυταπαρνήσεως, ότι οφείλει να θυσιάσει «την ψυχήν του» (προσωπικότητά του) ολοκληρωτικά για να την κερδίσει κατά το λόγο του Κυρίου μας. Όταν όμως η θεία χάρη τον μεταφέρει στο δεύτερο στάδιο «της πίστεως της θεωρίας», το οποίο είναι γέννημα «της πείρας της θείας αντιλήψεως», τότε όχι μόνον δεν διστάζει στη φιλοπονία και αυταπάρνηση, αλλά με ζήλο και ορμή πέφτει μέσα στη θάλασσα των πειρασμών και μας υπενθυμίζει το λόγο του μεγάλου Πατέρα και οσίου Ιωάννου του Σιναΐτου, ο οποίος τον χαρακτηρίζει ότι «ερεθίζει τους δαίμονας προς μάχη». Ποιός θα πείσει τώρα το χριστεπώνυμο πλήρωμα να συνειδητοποιήσει ότι «για να μπούμε στη Βασιλεία των ουρανών, πρέπει να περάσουμε πολλές θλίψεις»;(βλ. Πράξ. 14, 22)

Πηγή: vatopedi.gr (Γέροντος Ιωσήφ, Αθωνική Μαρτυρία, Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 2, σ. 35-44)